

Conferință aniversară: György Kurtág 90

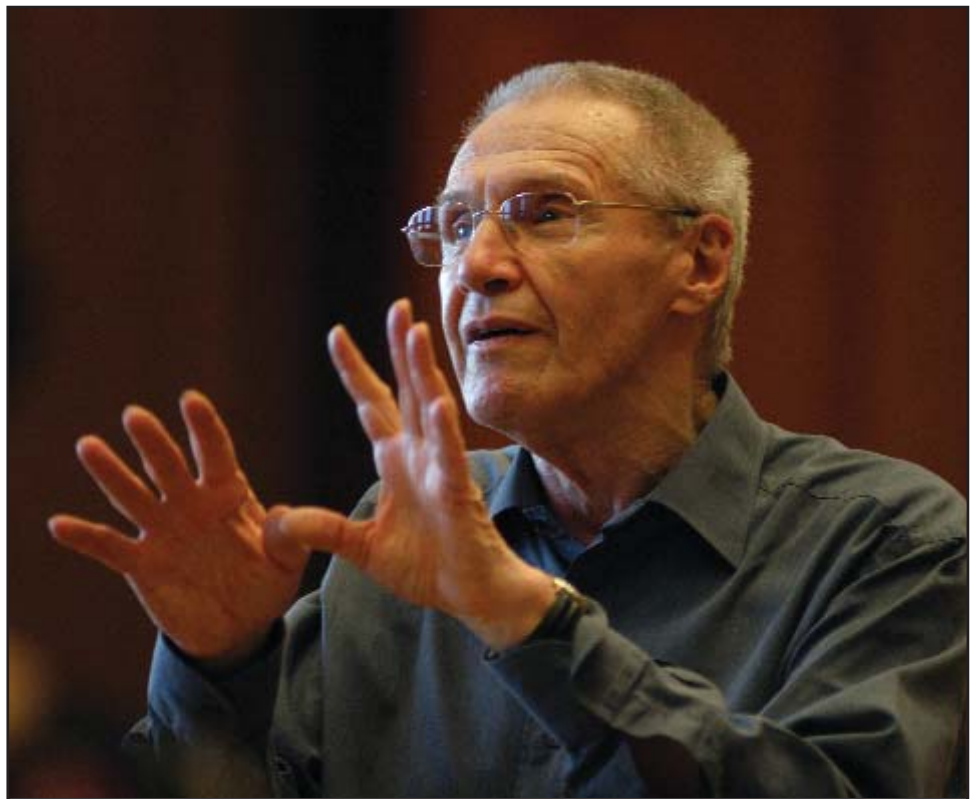
În acest an, György Kurtág a împlinit nouăzeci de ani. Pentru a marca această vârstă venerabilă, centre culturale din lumea întreagă au organizat evenimente aniversare. Conferința muzicologică din Budapesta (2-3 iunie a.c.) susținută în onoarea maestrului sub egida Institutului de Muzicologie, avându-i ca gazde pe muzicologii Péter Halász și Anna Dalos, a permis sau, mai curând, a obligat la abordări muzicologice dintre cele mai cuprinzătoare, cu trimiteri spre vasta istorie a muzicii, spre ascunzișuri lingvistice, spre îngemănări interartistice, spre dialoguri culturale, toate acestea identificabile muzical prin câte un gest, un caracter, o structură – artă aforistică, în cel mai înalt grad de concentrare și expresivitate. Nu vom da aici curs listei a aproape treizeci de participanți veniți din toate colțurile lumii, ci vom prezenta importanța anumitor contribuții, revelatoare atât din perspectiva tematicii, cât și a autorității referențelor, în raport cu o succintă descriere a calităților stilului Kurtág.

Majoritatea referențelor și-au îndreptat analizele lor înspre genul miniatural. Transferul densității bogăției imaginii artistice în limitele notației muzicale a fost remarcat de toți interpreții, care au avut șansa de a-și pregăti lucrările sub îndrumarea exigenței maestrului. Prezentarea lui Ulrich Mosch – cunosător al operei lui Kurtág, în special ca urmare a examinării amănunțite a schițelor de la Fundația „Paul Sacher” din Basel, la a căror catalogare a contribuit semnificativ –, a surprins aspectul gestual al muzicii lui Kurtág din prisma interpretării muzicale, a cărei fidelitate față de ideea muzicală începe înainte de atacul primelor sunete, odată cu proiectarea imaginii artistice.

Paul Griffiths, critic muzical și muzicolog, care prin cărțile sale s-a afirmat ca specialist în muzica modernă și contemporană, a realizat o paralelă exemplară între György Kurtág și Samuel Beckett, reflectată prin corespondențe între cele două *ars poetica*: raportul dintre necesitatea expresiei și imposibilitatea constituirii acesteia în substanță concretă; reducerea discursului la elemente structurale elementare, fundamentale; aspectul fragmentar, izolat, de relaționare structurală și semantică dusă până la absurd. Întâlnirea lui Kurtág cu opera lui Beckett s-a situat în contextul primei sale crize creatoare și personale deopotrivă (Paris, 1957-1958), moment în care Kurtág și-a redefinit estetica, pornind – la vârsta de peste treizeci de ani, după

formarea academică, după o primă etapă creatoare consistentă – cu un nou opus 1. La vârsta de nouăzeci de ani, Kurtág lucrează la capodopera vieții sale – o operă bazată pe piesa de teatru *Sfârșitul jocului* de Samuel Beckett, a cărei premieră, planificată inițial în primăvară, pentru această toamnă, la Teatro alla Scala din Milano, se lasă încă așteptată.

Născut la Lugoj, Kurtág a asimilat din copilărie ambianța culturală plurilingvă din Transilvania. Afinitatea pentru descoperirea tainelor unei limbi a învățat-o de la Felician Brînzeu, profesorul de limba și literatura română din clasele primare. Astăzi, Kurtág se numără printre puținii compozitori, care a compus pe texte originale (nu traduceri) în șase limbi diferite. Un moment important pentru relația lui Kurtág cu România a fost surprins de Bianca Țiplea-Temeș, în analiza la *Colinda-Baladă*, singura creație de mare anvergură pe text românesc compusă de Kurtág, prezentată acum cinci ani,

în primă audiție absolută, la Cluj-Napoca. Pornind de la o colindă culeasă de Bartók din Transilvania, acum peste o sută de ani, Kurtág reușește să illustreze ceea ce a însemnat pentru el „matricea stilistică” în care a trăit și s-a format ca muzician: limba română, învățată la Liceul „Coriolan Brediceanu” din Lugoj prin jocurile lingvistice realizate de Felician Brînzeu și conexiunea cu Bartók, al cărui discipol a fost pe plan spiritual, a cărui creație a asimilat-o, asemenea unei „limbi materne”.

Momente de reală valoare documentară (Expoziția Bartók de la Muzeul de Istorie a Muzicii) și artistică (recitalul cu program-Kurtág, în interpretarea remarcabilă a studenților Academiei „Franz Liszt”) au avut rolul de a îmbogăți latura teoretică a evenimentului, care devine o dovadă în plus a interesului muzicienilor de pretutindeni pentru opera maestrului nonagenar.

Julia MOGOȘAN